

Kmetijske in rokodelske novize.

Na svetlobo dane od z. k. kmetijske drushbe.

N° 23.

V frédo 5. Roshnizvéta.

1844.

Te novize pridejo vsako frédo na dvéh zheternih listih v Ljubljani na svetlo. Plazhujejo se v pisarnizi z. k. kmetijske drushbe v hišni 195 v Šalendrovi ulizi bliso Brega; sa Ljubljano in sa tiste, ki jih ne dobivajo po pošthi, sa zelo leto s 2 fl., — sa pol leta s 1 fl.; prejmljejo se pa pri natfkovavzu na Bregu Nr. 190. Po pošthi veljajo sa zelo leto 2 fl. 30 kr., — sa pol leta 1 fl. 15 kr. Po vřih z. k. pošthah se snajo dobiti.

Osnanilo.

Sopet se blisha zhař drusiga pol léta, ob kterim bo treba sa „Novize“ vnovizh plazhilo vlohiti. Deleshniki, ki so plazhilo le do konza tega meřza (Roshnizvéta) odrajtali, so tedaj profheni, tudi sa prihodniga pol léta — to je, od perviga Maliferpana do sadnjiga Grudna — naprej plazhati in fizer popred ko je mogozhe, sató, de bomo prihodnizh po fhtevili deleshnikov tudi „Novize“ natifniti vedili. Kdor se tedaj do konza tega meřza sa-nje ogláfil ne bo, od tega gre mifliti, de jih prihodnizh prejmati ne mifli; savoljo tega menimo, de nam ne bo nihzhe saméril, zhe mu jih od 3. Maliferpana ne bomo pošhili vezh.

Naj se tedaj tudi tifti, ki jih sheljé na novizh prejmati, v temu meřzu sa-nje oglašjo, in s plazhilam vred svoje imé in stanóvanje blishni pošthi na tanjko osnanijo, ali pa pisarnizi z. k. kmetijske drushbe v Šalendrovih ulizih Nr. 195 bliso Brega; tudi natfkovávez gosp. Joshef Blasnik v hiřni numeri 190 na Bregu sa-nje plazhilo jemlje.

Tiftim pa, kteri bi morde sheljeli „Novize“ tekozhiga pol léta dobiti, povémo, de so vse, kar smo jih od vezh iméli, pošhlé, torej jim s njimi vřezhi nemoremo; le perlogne liste „Vinoreje“, ki so bili dofedaj natifnjeni, bomo vfakimu novimu deléřniku bres plazhila podelili, sató, ki smo jih vezh natifniti dali.

Zéna „Noviz“ oftane per starim, ako jim bodemo ravno prihodnizh morebiti vfaki teden „perlogni list“ perdjali. Plazhilo pa, sa kéto se „Novize“ prejrajajo, je gotovo také majhino, de bi morde ne bilo mogozhe s také majhinim denarjem toliko korifnih podukov in kratkozhařniga omifliti si. Satorej miflimo, de se bodo „Novize“ fhe smeraj bolj rasřhirjevale, in kmalo jih bomo v rokah vfaziga umniga kmetovavza in rokodelza vidili. S velikim veséljem smo flifhali, de jih sem ter tje po fhterje moshje ali fhteri shenize fkupej beréjo; po tem takim pride enim bravzu komaj 20 kr. sa pol léta plazhati.

Konez léta bodemo kasálo vřih sařtavkov perviga in drusiga tezhaja natifnili; rasun tega pa tudi iména deléřnikov téh „Noviz“ osnanili in sařlávni list in saviték perdjali.

Oni pa, rodoljubni pisatelji, ki so nam bili v našhi prisadevi sa prid in frezho řlovenzov do sedaj pomozhni, naj tudi v prihodnizh prijasio podpérjajo řlovenfke Novize!

Naprej!

V fako jutro solnze vs-haja
In pernêfe drugi dan,
Tak sa zhařam zhař prihaja,
Nam na novo darovan.

Uma luzh zhloveku řije,
Dan na dan ga bolj rasřvet',

Doř nesnan'ga mu odkrije:
»Novi zhaři, novi řvétk!

Hozheř fkosi se muditi
Le per tém, kar kdaj je b'lo?
Nozheř v prid si oberniti,
Kar je s zhařam snajdeno?

Mar sařtonj se je dodéřil
Semlje řnu bifti um?

Novih snajdb' te glaf svefélil
Vezh ne bo, ko prasni flum?

O nikár ne sanizh'vati,
Kdor s semljo imáfh svoj trud,
Kar, bolj prav jo ob'kerb'vati,
Še ti dáje na ponúdí!

Kdo sa rók umetno délo
Ne bi hotel kaj florit'?

In komu b' se lepše sdélo
Rákov sméfhno pot fledit'?

Le kar s zhafam se ne gáne,
Vedno ftaro bod' per naf;
Štara véra naj ofltáne,
In pofhténoft vfaki zhaf!

P. H.

Pokliz

na vse kmetovavzve, de bi fvoje polje, verte in vinograde pred fhkódo tózhe savarvali.

Kdor je she vidil firašne rasgraje, ki jih je tózha fém ter tje napravila; kdor je she vidil shalofniga kmeta po sgubljenih poljskih pridelkih, ki mu jih je huda ura v enim hipu pokofila; kdor je vidil pridniga gospodarja, kader nima ne sheni ne otrokam od shivesha podati kaj, in pri fofédi, ktériga je ravno táka nefrezha dofhlá, nobene pomozhi perzhakovati; kdor je enakih nefrezh she vidil vezh, — bo gotovo s hvaleshnim ferzam drushbe flavil, kterih namen je, take nefrezhe polajfhati ali zlo odverniti jih.

Ambroshizh.

Ravno takó, kakor imamo bratovshnjo f. Florijana, po ktéri se pohifhtva pred ognjeno fhkodo savarvajo, jih je tudi she vezh zhaša v vezh deshélah rasnih drushb, kjer se poljski pridelki, sadje in vinogradi savarvati dajo. Drushba, od ktére je tukaj govorjenje, se je v letu 1828 v Milani prizhela; tóde ni sedaj po Eftrajških deshélah s imenovano Milansko drushbo v nobeni saveši vezh, ampak povfod ima fvoje opravnike, per ktérh se dajo poljski pridelki savarvati.

Pripomozhke, ktére ta afekuranzija vfm kmetovavzam ponúja, ki imajo vezhidel vse fvoje premoshénje pod milim nébam rasftavljeno, ne morem s befédo takó vshivo popifati in fvojim dragim domoródzam k ferzu vftifniti, kakor bi jih rad.

Ravno sató se proti Njim zhaftiljivi duhovni gospodje obernem, ter Jih profim, de bi Oni, ki so svefli gojitelji in voditelji ljudftva, ki ga k vřimu dobrimu obrazhajo in vabijo, in v vřim sa njegov zhafni in vezhni prid fkerbijo, ga tudi k perftopu imenovane drushbe nagovarjali. Jih je ta ali uni flufhal, je pristopil k ti afekuranzii, bodo vidili, de Jim bo, zhe ga je nefrezha tózhe dofhlá, sa tó dobróto vefél in pred fhkodo obvarvan hvalo prepéval krog in krog.

Sdaj bom pa fvojim dragim kmetam povédal, kaj in kakó jim gré pred tózho savarvati se.

H ti drushbi sna vřaktéri pristopiti, ravno takó tudi odstópiti, kader hozhe. Kdor shelji tedaj k nji pristópiti, naj se oglafi pri opravniku, ki jih bom sa krajnfko deshélo posneje imenoval vezh, in naj mu pové, od kóde je domá, naj mu imenuje fvét, ki ga savarvati mifli, kakó je velik, koliko se va-nj poféje, in koliko se is njega

perdelati da in sa koliko ga rajta savarvati? — Vfi semljifki perdelki, ki se pri drushbi savarvajo fo v fhteri verřté rasdeljene:

Perva verřta obfeshe: klajo sa shivino.

Druga „ „ shito, oljske selifha in fozhivje.

Tretja „ „ vse vertne pridelke, rasun téh konopljo in lan.

Zheterta „ „ vinograde, hmel in druge kupzhifjske selifha,

sa ktére se afekuranzii po ti rasméri plazhuje, kakor se v danashnimu „perlognimu listu“ vidi. Kér tózha ene kraje vezhkrat od drush potólzhe, ravno sató fo tudi vfi kraji po zeli krajnfki deshéli po defétletni skufhnji v zhvetere redi sverřteni, zhefar se tudi v „perlognimu listu“ bére. V pervo réd, v ktéro se nar manj plazhuje, se verřté vfi tifti kraji, ktéri nifo v naflednih tréh rédih imenovani poséбно, sató, ki se je po dolgolétni skufhnji vidilo, de je ondi tózha prav malokdaj potólkla. V drugi rédi fo tifti kraji, kjer tózha vezhkrat rasgrája; ravno sató morajo od pervih tudi vezh plazhovati. Šhe vezh od tih gré tiftim plazhovati, ki fo v tretji rédi. Nar vezh plazhujejo pa tifti kraji, ki fo v zheterto réd sverřteni, zhefar se tudi v „perlognimu listu“ vidi.

Zhe vezh deleshnikov ali kmetovavzov k ti drushbi pristopi, manj se bo fzhafama od 100 gold. afekuranzii plazhovati moglo.

Savarvanje poljskih in vertnih pridelkov se perzhne drugi dan po dobítv afekuranzijfkiego pířma opóldan ob dvanajřtih, kader imenovano afekuranzijfko pířmo do perviga opravnika doíde; konzha se pa takrat, kader fo savarvani pridelki posheti ali pokofeni in obrani, nar posneje vřako léto pa 31 dan Kosaperska. Šamo sa tifté pridelke, ki jih ni mogozhe pod řtreho vseti, afekuranzija she ofem dni po shetvi dôbra ftóji, tóde le takrat, kader fo savarvani pridelki she na tiftim meřtu, kjer fo prirařtli.

Rasun létniga plazhila mora vřaki kmetovavez petnajřt krajzerjev od ftó, ki jih je afekuriral, drushbi sa mnoge potrofhke pofébej plazhati.

Od prejeliga létniga plazhila, ki se konez vřaziga meřza na obreřt v Dunajfko fhpárovko naloshuje in ondi do sadnjiga Kosaperska ofltane, bo fhkoda, ki jo je tózha deleshnikam prisadela, povernjena, tóde she le jefen, kader fo she vse fhkode osnanjene in rajtenga konzhana. Zhe bi zhes vse povrazhenje she kaj denarjev v drushbni kafí oftálo, takó bodo tí denarji sa drugo léto prihranjeni; zhe bi jih pa vtegnilo premalo biti, tako bi se deleshnikam vse tó léto poplazhati ne moglo, kar jim gré, sató dobé le savarvano pířmo, po ktérh bodo drugo léto ali posneje plazhani, zhe v drushbi ofltanejo.

(Konez sledí.)